

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 38 • Maribor, četrtek, dne 30. marca 1939 • Leto XIV

K svobodi in demokraciji

Zahteva jugoslovanskega delavstva.

Predzrcnost nasprotnikov demokracije in svobode državljanov je vsak dan večja. Ni čudno, če se čuti to konjsko kopito namerjeno proti državljanom iz taborov, ki hrepene po avtoritarizmu, da bi lahko slepo in nemoteno diktirali svojo voljo drugim državljanom, ki ne bodo smeli ziniti niti besedice, če se jim godi še taka politična ali socialna krivica. To razumemo, ker vemo, da bi bilo nekaterim gospodom najljubše, če na primer delavci ne bi smeli zahtevati boljših mezd, skrajšanja delovnega časa, vsakoletnega plačanega počitka in pa da bi se tudi ne vtikali v socialnopolitične zavode in ustanove, kjer bi gospoda te po svoji gospodarski »modrosti in zmožnosti«¹ prikrejevala svojim potrebam, ne pa delavskim, v katerih namene so bili ustanovljeni ter imajo delavci zakonito pravico, da volijo v njih samouprave svoja zastopstva. To je neki gospodi napoti.

Vse to nam je razumljivo. Družba je tako vzgojena in kdor je okusil tako slast oblasti, te ne izpusti tako rad iz rok, marveč jo skuša le bolj in bolj združiti v svojih sebičnih in nenasitnih krempljih. Z nekega stališča, da imamo namreč vsi ljudje pravico živeti in soodločati o svoji usodi, je to sicer nemoralna stvar, ali taka je.

Prav čudimo se pa, da prihajajo danes tudi med delovne sloje ljudje, ki depovedujejo delavstvu: kaj hočete s svobodo in demokracijo, kaj hočete dopuščati, da bo vsak čvek al o svobodi in pravicah, se boril za svoje pravice ali zastopal interes v samoupravah in političnih korporacijah, če pa to treba ni. Pustimo te pravice in boj zanje, vsaj bodo gospodje vodje ali kakor jih bomo že imenovali, za nas vse prav in dobro storili po svoji pameti. Izročimo se jim v varstvo in nobenih skrbi in brige ne bomo imeli. Take pesmi pojo delovnemu sloju in narodu, ki ima že iz prakse v svobodi in demokraciji najžalostnejše izkušnje. Delovni sloji, obrtniki, mali kmeti se bore za izboljšanje razmer.

Kako bi bilo šele potem, če bi se želja agentov uresničila, si pač lahko mislimo.

Neglede na vse to pa smatramo, da so vsi državljani dolžni štiti svoje državljanske pravice, ker so enakovredni državljani. V državi smo vsi državljani. Naravnost smešno bi bilo, če bi prepustili vse pravice onim, ki nam že danes delajo krivice in se vedno pritožujejo proti pravicam delavstva, ki so minimalne.

Nevarno igranje z usodo delovnega naroda je ta agitacija, ki hoče oropati večji del državljanov vseh državljanov pravic in svobod. In v prvi vrsti proti delavstvu je naperjena ta agitacija za rop.

Delavstvo naj se stregne, se postavi po robu, ker s tem varuje svojo državljansko enakopravnost.

Japonska po novih potih? Na željo cesarja?

Iz Tokia poročajo, da je japonski cesar proti vojaški zvezi z Italijo in Nemčijo, proti načrtom mornariškega ministrstva, ki hoče, da bi bila japonska mornarica v premoči na Tihem oceanu, proti uvedbi fašistične diktature in za izboljšanje odnošajev z demokratičnimi državami.

Nova stavka Arabcev. V Haifi je izbruhnila nova stavka Arabcev.

Pred koncem španske državljanske vojne

Madrid se je vdal

Dne 28. marca se je končno uresničilo, kar je general Franco napovedal že za 7. novembra 1936: njegova vojska je vkorakala v prestolico republikanske Španije.

Kakor znano, so se dne 23. marca pričela med vlado narodne obrambe v Madridu in vlado v Burgosu mirovna pogajanja. Ta pogajanja niso uspela, ker so jih nacisti prekinili, zahtevajoč brezpogojno predajo.

Dne 25. marca so potem nacisti prešli v ofenzivo na fronti pri Cordobi in pri Toledu. Takoj se je opazilo, da dajo republikanske čete zelo slab odpor. — Nacisti so naglo napredovali. Zavzeli so Almaden, kjer se nahajajo rudniki živega srebra.

Dne 28. marca se je pa udala posadka v univerzitetnem predmestju Madrida; s tem je bil izročen tudi sam Madrid.

Vest o predaji posadke v univerzitetnem okraju je imela za posledico, da so se umaknili tudi oddelki na vsej madridski fronti. Takoj za umikajočimi se oddelki republikancev je pričela prodirati v mesto nacistična armada.

Od vlade je ostal v mestu samo minister Besteiro, ki je dejal, da se ne umakne.

Ostali člani vlade narodne obrambe pa so menda v Valenciji in ni izključeno, da bodo zapustili Španijo z letali.

Po vsem tem, kar smo doživeli od početka španske državljanske vojne, je zmag generala Franca samo logičen zaključek te gigantske borbe naroda za svobodo in demokracijo.

Poraz republikancev nikogar ne začudi. Od vsega početka so bile v boju neenake sile. Na strani generala Franca na državni udar pripravljena armada, na strani republikancev ljudsko navdušenje, iz katerega je bilo šele treba formirati armado, ki pa je bila zopet brez orožja. Zlasti pa je primanjkovalo letal.

General Franco je svoje podjetje začel oprt na dva zaveznika: Italijo in Nemčijo, ki sta mu tudi dobavljala ves potreben vojni material, posebno pa letala in topove.

Republikanci so morali dobivati svojo pomoč po tihotapski poti in kakor je Neorin razkril po padcu Barcelone, celo iz Nemčije in Italije.

Anglija je potegnila Francijo za seboj, ko je v strahu pred posledicami vojne in »boljševiško«² Španijo proglasila načelo nevmešavanja.

Vendar pa se je republikanska Španija dolgo branila. Za vlado je stalo ljudstvo. Legendarni poveljnik general Miaja pa je organiziral sijajno obrambo, ki je kulminirala v držanju Madrida proti silni premoči.

Akcija za mir v Španiji, ki sta jo pokrenile Anglija in Francija, je privedla do odpoklica prostovoljcev, ki so z vseh krajev sveta prihiteli v Španijo branit republikansko stvar. Med tem, ko so prostovoljci zapuščali republikansko Španijo, je Italija odredila samo simboličen umik svojih vojakov.

Najusodnejše za republikance je bilo pomanjkanje sloge in solidarnosti.

Katalonci so zamudili najlepšo priliko v početku vojne, ko bi bili lahko odločili vojno v korist republikancev, pa so pustili, da je rastle trava tam, kjer bi bila morala potekati fronta, dočim so se v Barceloni pobijali anarhisti in komunisti med seboj. Ko so se Ka-

talonci končno zbrali in se zavedli nevarnosti, je bilo že prepozno.

Osrednja in južna Španija sta v vojni najbolj vzdržali pred napadi nacistov.

Franco se je končno odločil, da napade v Kataloniji in to ne samo zato, ker je smatral ta del fronte za najslabši, ampak tudi najobčutljivejši. Z zavzetjem Katalonije je bilo mogoče prekiniti zvezo Španije na kopnem s Francijo.

Najprvo se mu je posrečilo lansko spomlad v aprilu prodreti od Teruela do morja in ločiti osrednjo Španijo od Katalonije. V poletju se je zdelo, da bodo republikanci ob Ebru še zadržali nacistične in jih mogoče tudi pogнали nazaj. Ko pa je po božični ofenzivi bila strta republikanska fronta ob Ebru, je bila Katalonija praktično izgubljena.

Z zavzetjem Katalonije in umikom španskih republikancev v Francijo je bil Franco v stanju osredotočiti vse svoje sile v srednji in južni Španiji. — Dobro opremljenim nacistom so stali nasproti slabo opremljeni republikanci, ki so bili povrh odrezani od vsakega zaledja.

V tem trenutku so pričela trenja v republikanskem taboru. Eni so bili za nadaljevanje vojne, drugi proti. Predsednik republike Azana je odstopil z izjavo, da je nadaljevanje vojne nemogoče. Vlada drja Negrina je bila nasprotnega mnenja. Videla je, da prihaja v Evropi do težkih spopadov, pa je računala s tem, da bi se v taki atmosferi moglo dogoditi, da pride do spremembe tudi v pogledu Španije.

Generali so bili bolj skeptični. Izjavili so se za mir brez premagancev in zmagovalcev.

Za njihovo tezo je govorilo tudi dejstvo, da se je po padcu Barcelone začelo pogajanje med Burgosom, Parizom in Londonom za priznanje nacistične vlade, do česar je tudi prišlo.

Kljub temu pa je del čet zagovarjal potrebo nadaljevanja vojne. Polkovnik Casado je natopil proti njim. Negrinova

vlada je pobegnila. Nato je pričelo razračunavanje med obema strankama, od katerih ena je hotela nadaljevanje vojne, druga mir. Pri teh bojih je bila najbolj občutljiva izguba: beg republikanskega vojnega brodograja v Bizerto v Tunisu, kjer se je predalo francoskim oblastem. S tem je postala obramba morske obale republikanske Španije docela nemogoča.

Toda tudi brez tega bi bila vojna za republikance izgubljena. Vojna v lastnem taboru je konec samo pospešila. Vlada narodne obrambe je mogoče računala s tem, da bo s svojim nastopom proti zagovornikom nadaljevanja vojne dosegla v Burgosu časten mir. Pregovori, ki jih je vodila, pa so jo poučili, da je bil njen račun napačen in da velja tudi za naivne ljudi znani rimski pregovor: gorje premaganim!

Neglede na to, kaj je prav in kaj ne, kaj je dobro in kaj ni dobro, kaj je pravično in kaj ne, v čigavo korist in čigavo škodo je španska vojna zahtevala ogromne človeške žrtve in ogromno materialno škodo, ki je nepopravljiva, je pa tudi moralno in socialno živo kričoč pečat današnje brezsrčne kulture. Z vdajo Madrida je tragedija v glavnem končana.

Španci so svojo tragedijo zaključili. Na ozemlju Španije pa začena boj za vpliv. Pri tem bo španska vlada samo lutka v rokah te ali one skupine držav.

Italija in Nemčija sta zasidrani v Španiji. Sedaj nastopi Anglija z denarjem za obnovu in dobro financirano propagando za vzpostavitev španske monarhije. Španska kraljeva družina je po preganstvu iz Španije našla zatočišče v Angliji.

Naj bo tako ali tako, Španija je in ostane del splošnega evropskega problema.

O njeni usodi se bo odločalo še enkrat, to pot pa v zvezi z usodo vseh evropskih držav.

Odločnost malih držav

»Kdor nas bo napadel, naj ve, da bo imel vojni!«

Zadnje dni se opaža naraščanje samozavesti in odpora malih držav v Evropi.

V Švici je ob priliki razprave v parlamentu o vojni nevarnosti bila podana izjava: »Kdor bi nas napadel, naj ve, da bo imel vojni!«³ Obenem je vlada sklenila vse potrebne ukrepe v svrhu obrambe.

Rumunija je pretekli teden mobilizirala kot odgovor na mobilizacijo na Madžarskem. Rumunski zunanji minister Gafencu je te dni izjavil: »Rumunija je pripravljena. Tujega noče! V

stanu pa je braniti svoje meje.«⁴ Pri tem je še podčrtal važna zagotovila, ki jih je dobila za slučaj napada s strani turške vlade.

V Belgiji so ustanovili poseben obrambni svet, ki vodi priprave za vsak slučaj, ker je Belgija spoznala, da s samo izjavo o nevtralnosti njena nedotakljivost po najnovejših izkušnjah ni niti najmanj zagotovljena.

Poljska se pripravlja čisto odkrito in daje odpora težnjam, ki bi jo lahko stale njeno samostojnost.

Velike protinemške demonstracije na Poljskem

Angleški »Daly Express«⁵ javlja, da je Hitler poslal poljski vladi svoje zahteve:

1. Vrnitev Danziga Nemčiji, 2. izročitev Bohumina Češki in 3. dovoljenje, da si Nemčija zgradi avtocesto čez koridor, ki veže Poljsko z morjem in loči Nemčijo od vzhodne Prusije.

Poljska je te zahteve odbila in mobilizirala. Po poljskih mestih, zlasti tudi v

koridorju, so se vršile velike demonstracije, o katerih pišejo tudi nemški listi, ki se pritožujejo nad terorjem, katerega uganjajo Poljaki nad Nemci.

Pri demonstracijah so vpili Poljaki: »Poljska ni Češka!«⁶

Obenem s tem je poljska vlada razpisala veliko notranje posojilo za oboroževanje, ki bo, kakor vse kaže, doseglo ogromen uspeh.

Delegati Delavskih zbornic so sklepali

Odstavili so centralnega tajnika s. Krekića.

V Skoplju se je vršila seja osrednjega tajništva Delavskih zbornic, na katero so prišli kot delegati člani novoimenovanih uprav iz Skoplja, Novega Sada, Splita, Beograda, Sarajeva ter še neizmenjenih uprav iz Zagreba in Ljubljane.

Novoimenovane uprave iz Skoplja, Novega Sada, Splita in Beograda so sestavljene iz članov Jugorasa, v sarajevski je polovico članov uprave pripadnikov URSS, ostali so jugorasoenci. — V Zagrebu je še stara uprava, v Ljubljani istotako, samo, da sta člana Jugoslovanske strokovne zveze Rozman in Lombardo predsedala v posestrimo Jugorasa ZZD.

Na seji so govorili o vsem mogočem. Svrha pa je bila dosežena s sklepom jugorasoencev in zelenih, da se odstavi centralnega tajnika s. Bogdana Krekića in postavi za tajnika g. Dragotina Milojevića, sedaj imenovanega tajnika Delavske zbornice v Skoplju. S. Krekić

so očitali, da je zanemarjal svojo funkcijo, ker ni sklical seje centralnega tajništva pred sprejetjem proračuna v parlamentu in s tem preprečil, da bi bili imenovani člani uprav Delavskih zbornic predlagali ministru za socialno politiko in predsedniku vlade sprejetje nekega pooblastila v finančnem zakonu.

Ta sklep je bil sprejet s 10 proti 4 glasovom.

Razredno zavedno delavstvo ve, koliko je bila ura in ne misli vreči puške v koruzo. Kot državljani, ki so sodelovali pri stvarjanju te države in vrše do nje vse tiste dolžnosti, ki so predpisane z zakonom, če ne še mnogo več, zahtevajo še kar naprej razpis svobodnih tajnih volitev v te delavske ustanove, za katere prispeva samo delavstvo in njihče drug. Ko bodo volitve razpisane in izvršene, se bomo pa pomenili nadalje o tem, kdo bo odločal v teh ustanovah. Iz tega je razvidno, da je delavstvo v tej državi zelo aktivno in da se bomo v prihodnosti še bolj izkazali.

Davčni boni v Nemčiji

Nemška vlada ni v stanju kriti državnih izdatkov v denarju in s posojili, zato se je zatekla k novemu načinu financiranja državnih dobav.

Dobavljeno blago bo plačevala s davčnimi boni, ki jih bo mogoče vnovčiti v razdobju od 7 do 37 mesecev. — Tudi podjetniki bodo lahko plačevali s

temi boni do 40 odst. svojih naročil v Nemčiji.

Ako bi nemška vlada ne izvedla tega ukrepa, bi bila primorana zvišati davek. Z davki pa je tako, da so znašali v l. 1933. samo 6.8 milijard mark, v l. 1938. pa 17.5 milijard mark.

Na novo bodo obdavčili dohodke, ki so višji od l. 1938. in bodo v vsem slučaju pobrali 30 odst. teh dohodkov.

Nemški kapital v Jugoslaviji po okupaciji Češke in Moravske.

Z okupacijo Avstrije in protektoratom Češke in Moravske je nemški delež kapitala v Jugoslaviji jako narasel.

Tako imamo po vrednosti (v družbah in kreditih) v Jugoslaviji kapitala v milijonih dinarjev:

nemškega	54.6
avstrijskega	336.2
češkega	741.2

skupaj 1162.0

Nemški kapital ima pri nas sedaj največji delež, ker je francoskega kapitala 1056.1, angleškega 873.6 milijonov dinarjev. Nemški delež vsega tujega kapitala, ki se nahaja v Jugoslaviji, znaša sedaj 18.7 odst.

Volilni boj v Belgiji

bo zaključen z volitvami dne 2. aprila.

Po dosedanjih ugibanjih volitve v Belgiji ne bodo prinesle mnogo sprememb. Zanimivo je, da vlada najhujša zmeda med katoliškimi fašisti, ki so se združili v eno stranko.

Sto milijonov pisem je lansko leto odpremila angleška zračna pošta, l. 1927 jih je bilo samo 500.000.

Zveza držav proti napadalcu

Anglija je sporočila državam, s katerimi razgovarja, kaj namerava storiti v gotovih okoliščinah.

Anglija in Francija sta prevzeli inicijativo, da se stvori blok držav, ki bodo voljne solidarno nastopiti proti napadalcu, ne glede na to, kje in kod bi se tak napad izvršil.

O tem je bilo govora tudi na seji parlamenta dne 28. marca. Chamberlain je izjavil, da so razgovori še vedno v teku, da pa je nujno potrebno, da se varuje tajnost teh pogajanj. Dodal je tudi, da je angleška vlada sporočila vladam sodelujočih držav v popolnoma določeni obliki, kaj namerava storiti v danih okoliščinah.

Za spremembo režima v Rumuniji. 33 bivših ministrskih predsednikov je s posebno spomenico opomnilo kralja, da si je v sedanjem času naložil preveliko breme odgovornosti in da je treba prenosovati rumunsko vladno na bazi vse narodne koncentracije, ki bo lahko nosila odgovornost za bodočnost države. Med podpisniki spomenice je bivši prvak sedaj razpuščene kmečke stranke Maniu in predstavniki liberalcev bratje Brătianu.

Doma in po svetu

Hrvaško vprašanje. Vsi pričakujemo, da se prične razpravljati o rešitvi hrvaškega vprašanja. Željno pričakujemo, da se reši lojalno in pravično. Predsednik vlade Dragiša Cvetković je že večkrat poudaril važnost in nujnost tega problema. Dr. Maček želi, da se vprašanje reši, ne da bi vztrajal na drugih prepozicijah, s svobodnim sporazumom med Srbi in Hrvati, čemur naj služi predvsem politične svoboščine in tozadnji zakonj. Dr. Maček je prvotno stavil nekatere formalne zahteve, o katerih pa pravi, da niso bistvene, ker hoče olajšati rešitev aktualnega vprašanja. Duhovna dispozicija pri Hrvatih in v vsej državi je pripravljena. O tem ni več dvoma, ker se že čuti v vsej neprijetni atmosferi neko olajšanje. Svariti bi bilo treba pa že danes pred razkrojevalci te psihoze.

Prebivalstvo Rusije. Te dni so bili objavljeni rezultati ljudskega štetja. Rusija ima po tem štetju 170 milijonov prebivalcev. Leta 1926, ko je bilo zadnje štetje, je Rusija imela 147 milijonov prebivalcev. Prebivalstvo se je pomnožilo v teh letih za 23 milijonov.

To je pa res umetnost! Gospodje pri »Slovincu« so vedno kar ginjeni, ako se s kakšnim imenovanjem iztrga socialistom kaj iz rok, kar so si le-ti pridobili v volitvah brez nasilja. Iz takih primerov potem napravi še celo veliko zmago, ki jo je vredno proslaviti, če ne drugače, pa vsaj z mastnimi črkami v stolpcih lista. Mi jim tega veselja ne zavidamo, vsak dela pač tako kot zna in more. S prislilnim imenovanjem bi bili socialisti mogli zavzeti bivši izvršni odbor SLS. Le kar naprej po tej poti, gospodje! V Avstriji in še marsikje drugde ste se že opekli.

Švica je pripravljena. Švicarska vlada je spravila svoj zlati zaklad v Zedinjene države. Gre za okoli 700 milijonov dolarjev zlata. Švicarska vojska šteje 400.000 vojakov in 300 letal.

Posebno organizacijo za očuvanje teritorialne posesti Švice so te dni ustanovili Švicari. Država je naklonila v ta fond 500.000 frankov.

Pomnožitev francoske mornarice. Francoska vlada je pozvala mornarje, ki so že odslužili svoj rok, naj se zopet prijavijo v mornariško službo. Ti mornarji bodo prejemali višjo plačo.

Volitve v Belgiji in dogodki v srednji Evropi. Belgija bo dne 2. aprila volila nov parlament. V tem volilnem boju igra veliko vlogo tudi narodnostni boj med Flamci in Valoni. Valoni so Francozi, Flamci pa govore neko germansko narečje. Zahteva Flamcev je, da dobe avtonomijo. Nekateri mislijo, da hočejo Flamci sploh odcepiti od Belgije. Toda to je zmotno. Sedanji dogodki v srednji Evropi so pokazali svoj vpliv tudi v Belgiji. Flamsko časopisje piše odločno proti vsakemu separatističnemu gibanju kot se je razvilo v Slovaški in odklanja tudi vsako misel, da bi se Flamci priključili Nemčiji. Separatistov med Flamci skoro da ni. Opazovalci trdijo, da je to kar se je zgodilo s Českoslovaško vplivalo v belgijski javnosti tako zelo, da so flamske zahteve stopile skoro docela v ozadje in da bodo pri volitvah slabo odrezali.

26 milijonov funtov sterlingov je odobril angleški parlament za vojno mornarico. Tudi trgovska mornarica lahko računa na državno podporo.

Ogromne zaloge zlata so minuli teden prepeljali iz Londona v Washington. Po angleških vesteh je bilo zlato deloma prepeljeno radi gospodarskih potreb, deloma pa tudi radi tega, ker bi bil prevoz v slučaju vojnega konflikta mnogo prenevaren.

Devet teroristov je bilo obsojenih na 15 do 17 let ječe v Londonu. Obsojenci so sodelovali pri organiziranju številnih eksplozij, ki so se v zadnjem času dogajale na Angleškem. Večje število obdolžencev pa se mora radi istega delikta še zagovarjati pred sodišči.

Danska in Anglija sta podpisali novo trgovinsko pogodbo, ki nudi Danski velike ugodnosti.

Rumunija računa na Poljsko in države balkanskega sporazuma. Rumunsko časopisje naglašja, da je Rumunija popolnoma mirna, ker lahko v vsakem slučaju računa na pomoč Poljske in držav balkanskega sporazuma.

Koncentracijska vlada v Litvi. Litvanska vlada, ki je odstopila memelsko pokrajino Nemčiji je demisionirala. Novo koncentracijsko vlado je sestavil general Cernius. V novi vladi so zastopane tudi vse opozicijske stranke.

Angleška trgovinska delegacija, ki se je mudila dalje časa v Moskvi, je odpotovala iz Moskve na Finsko.

600 let stara univerza. V Grenoblu v Franciji je univerza, ki bo slavila 12. maja 600-letnico obstoja.

Iz češke

Povratak Čehov iz Podkarpatske Ukrajine.

»DNB« in »ČTK« poročata iz Brna, da je prišlo te dni tjakaj podnevi in ponoči več vlakov čeških beguncev iz Podkarpatske Rusije, ki so se od tam umaknili pred madžarsko vojsko in pred ukrajinskimi vojnimi organizacijami »Siča« na Rumunsko. V Rumuniji so jih baže sicer razorožili, toda sicer zelo prijazno sprejeli in nekaj dni gostili, nakar so jih na rumunski postaji Žombolji prevzele jugoslovanske oblasti in so se pod spremstvom vojašine vračali skozi Jugoslavijo preko Kikinde, Subotice, Zagreba in Maribora v Nemčijo. Po poročilih čeških in nemških listov so bili Čehi z družinami vred tudi v Jugoslaviji povsod priščno in gostoljubno sprejeti. Ravno tako so jih v Gradcu sprejeli celo z godbo in pogostili s toplim guljažom. V Brnu pa se je briga za begunce tamošnji »Rdeči križ« in so nato begunci iz Brna odpotovali na vse strani po Češki in Moravi, brezdomce pa so začasno namestili po šolah v Brnu. Predsednik Vološin pa je ostal v Zagrebu.

Na Češkem in Moravskem imajo časopisno zaporo. Tja smejo prihajati le nemški in italijanski časopisi.

Razgovori o ureditvi mej med Slovaško in Madžarsko, ki so se vršili te dni v Budimpešti, so prekinjeni. Slovaška delegacija je zahtevala, da bi naj Madžarska povrnila škodo, ki je bila povzročena Slovaški.

Hlinkova garda je v nekaterih krajih na Slovaškem prišla navzkriž z nemško armado. Radi tega je bilo več oddelkov teh gardistov razoroženih in razpuščenih.

Normalno življenje v Pragi. (Ceps.) V Pragi je bilo zadnji čas civilistom nekoliko dni prepovedano hoditi v nočnih urah po praških ulicah in sicer najprej od 9. ure zvečer do 6. ure zjutraj, nato je bilo dovoljeno hoditi po ulicah do polnoči. Od sobote naprej pa je tudi ta omejitev odpadla, le gostilne morajo biti zaprte ob polnoči in kavarne ob 1. uri zjutraj.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Guverner se je spomnil, da so pred tremi leti prijeli tri dečke, ki so se pripravljali, da se odpeljejo s čolnom, ki je bil last očeta enega izmed udeležencev. Nameravali so jadrati do Tahitija in si ogledati zanimivosti »velikega mesta« Papete. Slišali so bili pripovedovati o avtomobilih, kinematografih in raznih drugih čudovitih stvarih, ki so bile na Manukuri neznane. Zaželeli so si videti te stvari na lastne oči in misel, da imajo pred seboj šeststo milj dolgo vožnjo po morju, jih ni niti najmanj plašila. Mako, ki se je tolikokrat vozil z očetom Pavlom od enega otoka do drugega je med tem postal zelo sposoben majhen pomorščak. Bil je podjeten dečko in bilo bi prav lahko mogoče, da je kolovodja pri kakšni pustolovščini, ki jo je nameraval v družbi s sebi enakimi. Veliki čoln na jadra je bil za tako vožnjo kot nalašč opremljen.

De Laage je za hip zamišljen obstal. Da... najbrž je tako!

Okleval je ali naj bi šel dalje ali pa se vrnil in pričel Mako znova zasliševati. Toda pri tem se je spomnil na to, kako čudno se je zadržal deček in kako silno prestrašen je izgledal. Ne, mora biti že res, Terangi je tu! In ali se ga ni oče Pavel izogibal odkar se je bil vrnil? Prvič po dolgih letih se ni udeležil tradicionalne večerje v njegovem stanovanju.

38

Odločen je nadaljeval guverner svojo pot proti cerkvi. Prekoračil je brv, ki je bila položena preko zemeljske usedline in napravljena iz dveh drug poleg drugega položenih palmovih debel. Dasi ni mislil na ničesar drugega kot na nezasišani dogodek, ki se je bil pripetil, se je pa za hip vendarle jezil, da Fakahau še vedno ni popravil podrtega držaja na brvi. Stvar si je skrbno zapomnil. Ta držaj bo treba še danes popraviti!

Ko je prispel do hišice očeta Pavla, je par sekund okleval; potem je močno potrkal na vrata. Kot večinoma vsi stari ljudje je tudi duhovnik imel rahlo spanje. Oblekel si je svojo ponošeno sutano, nataknil slamnate copate, prižgal luč in šel k vratom. Premišljeval je katera izmed njegovih ovčic bi utegnila rabiti njegovo pomoč v tako zgodnji uri.

Na zunaj ni kazal nobenega presenečenja, ko je zagledal pred seboj na pragu guvernerja. De Laage je vstopil in se oprstil, da ga moti ob tako zgodnji uri. Njegovo obnašanje je bilo uradno vljudno, toda nenavadno hladno. Način kako je govoril ni bil običajen v njegovem občevarstvu z očetom Pavlom.

Duhovnik je ponudil svojemu obiskovalcu naslanjalo, sam pa se je vsedel na pručico ob pisalni mizi. Mala sprejemnica je bila opremljena kar moč enostavno. Stene so bile pobeljene in v sobi ni bilo drugega okrasja kot slika papeža Leona trinajstega, ki je visela nad pisalno mizo in križ. Ostala oprema je obstojala iz že omenjenega naslanjala, pručice, klopi, ki je bila namenjena za obiskovalce in mize, na kateri je stala petrolejka.

Ko sta izmenjala par brezpomembnih besed, je za nekaj trenutkov nastal mučen molk. Potem pa je začel de Laage z zasliševanjem.

»Moram Vam pojasniti namen mojega obiska«, je rekel. »Nocojšnjo noč nisem mogel spati pa sem napravil sprehod do skrajnega konca otočka. Tamkaj sem slučajno opazil Mako, ki je nosil obešeni na palici preko ramen dve pločevinasti posodi napolnjeni z vodo. Mikalo me je zvedeti, kaj namerava s tem ob tej pozni nočni uri, pa sem mu sledil. Opazoval sem ga, ko je posodi položil v velik čoln na jadro, ki je last poglavarja.

V čolnu so bile nakupičene najrazličnejše življenske potrebščine in najraznovrstnejše orodje. Ko sem ga prijel, je bil dečko v silni zadregi, takoj sem tudi spoznal, da so bili njegovi odgovori na moja vprašanja napačni. Pozval sem ga seboj v urad in sem ga tamkaj zasliševal. Njegovo priznanje — kot tako moram smatrati njegove odgovore — se mi zdi nekaj docela nemogočega.

Nato je prenehal. Oče Pavel je s svojo močno roko na lahko naslonjen na mizo upiral svoje svetlomodne otroške oči v obiskovalca. Guverner ni odmaknil svojih oči od papežev slike.

»In kaj Vam je priznal...?« je vprašal duhovnik.

»Rekel je, da je pobegli kaznjence Terangi prišel semkaj z Vašim čolnom na jadro.«

»Res je«, je pripomnil oče Pavel mirno.

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Čemu se razburjate. Gotovi gospodje se hudeje nad pisanjem »Delavske Politike« in se vsled tega hočejo maščevati nad rudarji in njih ženami, kadar prihajajo k njim radi prošnji in pritožbi. Ti gospodje odganjajo prizadeje z besedami: Kar pojdite k poročevalcu »Delavske Politike« v »Delavski dom«, pa naj vam da kar potrebujete. Mi tem gospodom svetujemo, da naj že enkrat nehajo s takim neumestnim šikaniranjem delavstva. List »Delavska Politika« je list bednih in izkoriščanih in dolžnost naša je, da vse krivice, ki se delavstvu godijo obelodanimi in javno ožigosamo krivice. Svečano obljubljam, da bomo to delo nadaljevali in če bo treba še poostriili, ako je to komu prav ali ne. Mi zahtevamo, da se z nami postopa kot z enakopravnimi ljudmi pravično in dostojno, ker se smatramo tudi mi za člene tiste verige, ki dviga naravno bogastvo v trboveljskem rudniku od katerega vsi skupaj živimo, eni boljše, večina slabše. Toda rudarji smo tisti, ki dan na dan v nevarnosti za svoje življenje spravljamo bogastvo iz rovov. Gospodje, ki se tega ne zavedajo pa so kot uslužbenci po raznih pisarnah in na nadrejenih službenih mestih TPD, naj pomislijo, da brez rudarjev nič ne pomenijo. Vsled tega, rudarji in ostali delavci, strnite svoje vrste, organizirajte se v svobodni razredni strokovni organizaciji »Zvezi rudarjev Jugoslavije«, naročajte se na list »Delavska Politika«, vaši mladini pa priporočajte, da pristopi k del. kulturnemu društvu »Vzajemnost«. Pridite že enkrat do spoznanja, da boste pri podjetju samo toliko veljali v kolikor boste enotni in močni in toliko boste imeli tudi pravic! — Rudar.

Občni zbor »Vzajemnosti«, ki je bil sklican za dne 23. t. m. je bil vsled tehničnih razlogov preložen na poznejši čas. — Odbor.

ZAGORJE OB SAVI

Ustanovni občni zbor kreditne zadruge

V nedeljo, dne 26. marca se je vršila v pisarni konzumnega društva »Posavje« ustanovna skupščina »Kreditne zadruge« z omejenim jamstvom v Zagorju ob Savi. Zborovanje je sklical in vodil naš osiveli in zaslužni zadrugi pionir s. Melhior Čobal. Razložil je potrebo in vzroke ustanovitve tega denarnega zavoda. Iz zadrugišnih pravil, katere je razložil zadr. Anton Ule ml. posnemamo, da je namen poslovanja zadruge ta-le: 1. sprejemanje in obrestovanje hranilnih vlog, tudi od nečlanov, 2. najemanje in 3. dajanje kredita (posojil) zadrugišnikom. V članstvo zadruge lahko vstopi vsaka fizična ali pravna oseba, ki lastnoročno podpisuje po zadrugišnem zakonu določeno pristopno izjavo, vplača 2 din vpisnine in 100 din poslovnega deleža, prevzame pa še jamstvo z enkratno višino deleža. Pravila so vzorna in izdelana v okviru predpisov novega zadrugišnega zakona ter jih je skupščina osvojila soglasno. Sledila je nato volitev in je skupščina izvolila v upravni odbor zadr. Čobala Melhiorja, Uleta Antona ml. in Vahtarja Alojza, v nadzorni odbor pa zadr. Klopčiča Franca, Zoretta Franca, Krauskopfa Antona, Gostišo Fr. in Arha Jurija. V debati, ki se je nato razvila, so govorili razni zadrugišniki in dajali smernice novoustanovljeni zadrugi ter agitirali za pridno sodelovanje. Pozdravljamo ustanovitev kreditne zadruge in ji želimo vsestranskega razmaha. Poroki za nesebično in korektno delovanje pa so nam navedeni funkcionarji ter njih bogate in dolgoletne skušnje v upravljanju zaupane jim imovine drugih sorodnih ustanov. Priporočamo vsem prebivalcem okolice, da svoje vloge in posle zaupajo temu zavodu, ker bo v njem nesebično, pošteno in nepristransko poslovanje. Svoje poslovne prostore ima Kreditna zadruga v pisarni Konzum. društva »Poavje« v Zagorju 99, posluje pa vsako sredo od 15. do 17. ure.

Občni zbor podružnice Zveze rudarjev Jugoslavije bo v nedeljo, dne 2. aprila t. l. ob 9. uri dop. v dvorani »Zadrugišnega doma« na Lokah z običajnim dnevnim redom. Dolžnost slehernega člana je, da se občnega zbora udeleži. — Odbor.

Delavsko kulturno društvo »Naprej« v pripori v nedeljo, dne 2. aprila ob 6. uri zvečer v dvorani »Zadrugišnega doma« na Lokah dramo »Izza štirih sten« v štirih dejanjih. Sodrugi in sodružice ter ostalo cenj. občinstvo vabljeno. — Odbor.

SV. LOVRENC NA POHORJU

Kovačem, lesnim delavcem, žagarjem, kornjarjem, kamnosekom in vsem drugim, ki živijo od dela v šentlovenski dolini in dalje po pohorskih gozdovih, je namenjeno nedeljsko predavanje, ki ga priredi podružnica SMRJ dne 2. aprila t. l. ob 9. uri dopoldne v gostilni g. Urbanca Maksa. Govorila bosta ss. dr. Avg. Reisman in urednik »Delavske Politike« s. Viktor Eržen iz Maribora o vsem tem, kar mora vedeti dandanes delavec v tovarni, na žagi, v kamnolomu, pri lesni industriji in oni, ki dela v gozdu. Pridite torej vsi, ki želite večje izobrazbe in pripeljite seboj tudi svoje žene ter odraslo mladino. Posebno pa se obračamo na naročnike »Delavske Politike«, da bodo te dni do nedelje storiili vsak svojo dolžnost in od osebe do osebe agitirali za naše nedeljsko delavsko zborovanje, v nedeljo pa že na potu k predavanju pripeljali seboj svoje tovariše in znanke. Že dolgo nismo imeli svojega delavskega predavanja, zato je potrebno, da bo tokrat tem večja udeležba in da ne bodo zopet naši »prijatelji« pravili, da nas nič ni.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svoje dolžnosti!

LJUBLJANA

Občni zbor »Cankarjeve družbe« se bo vršil v četrtek, dne 27. aprila ob 19. uri v Ljubljani v društvenih prostorih (Delavska zbornica, Miklošičeva c. 22-A-I.) z običajnim dnevnim redom. Društveni odbor vabi vse ustanovnike in člane, da se občnega zbora v čim večjem številu udeleže.

MARIBOR

Predavanje »Vzajemnosti« bo v »Delavski zbornici« v sredo, dne 29. marca s pričetkom ob 8. uri zvečer. Predaval bo s. Ciril Stukelj iz Ljubljane o vtisih s potovanja po Franciji. Na to predavanje opozarjamo vse sodruge in sodružice.

Tovarna Zelenka & Co., se seli v Egipt. — Zaenkrat se ve samo to, da so začeli z demontiranjem strojev v predilnici in da jih jako skrbno pripremljajo za transport. Sum, da bo tovarna preseljena v Egipt, je vzrastel predvsem radi tega, ker se je solastnik te tovarne že parkrat mudil v Egiptu in se tam tudi dalj časa zadržal.

Čudno, da o tem TOI ni vedela ničesar, vsaj tako sklepamo, ker bi sicer njena sekcija v Mariboru vendarle ne bila mogla zavzeti odklonilnega stališča glede udeležbe na anketi, ki jo je sklicala Delavska zbornica na inicijativo delavskih strokovnih organizacij, minuli teden v Mariboru. Upamo, da je bila udeležba tekstilnih industrijev na anketi odklonjena radi neinformiranosti in ne morda iz kakih sebičnih konkurenčnih razlogov.

Tekstilna tovarna Mautner bo povečala obrat? Zatrjuje se, da bo tekstilna tovarna Mautner v Melju obrat še precej povečala. Želeli bi bilo, da to stori, ker bo vsled odpusta delavstva v tovarni Zelenka precej delavcev na cesti, zlasti, ako bi razen v predilnici ustavili obrat tudi v tkalnici.

Spremembe pri trvdki Doctor in drug. — Beograjski listi poročajo, da se je mariborska trvdka Doctor in drug, največja tekstilna tovarna, ki je bila doslej izključna last industrijalca dr. Zuckerja Arnošta, spremenila v delniško družbo s kapitalom 20 milijonov dinarjev. Ves ta vloženi kapital pa ostane še last dr. Zuckerja, bivajočega sedaj v Švici. Le za dan 200.000 delnic je bilo prepuščenih tudi Jugoslovanom, ki so bili sprejeti v upravni svet. Ta upravni svet pa tvori nekaj Beograjčanov, iz Zagreba bivši finančni minister dr. Švrliuga in dva mariborčana, bančni ravnatelj Bogdan Pogačnik ter odvetnik dr. Alojzij Juvan. Sedež družbe bo baie v Beogradu. Upamo, da se »Slovenec« odslej ne bo več tako prostaško zaganjal v žide, ko njegovi najodličnejši somišljeniki neprestano sodelujejo pri največjih židovskih gospodarskih transakcijah, kjer se gre za težke milijone.

Nemški konzulat se bo naselil v takozvanem Scherbaumovem dvorcu na vogalu Aleksandrove ceste in Grajskega trga.

Umor? V Jelovcu so našli mrtvega v potoku 46-letnega Matijo Zimiča, cestnega delavca iz Limbuša. Sodna komisija bo ugotovila, dali je pokojni v pijanosti padel v potok ali pa je bil izvršen roparski umor.

Mariborsko gledališče. Sreda: zaprto. Četrtek: ob 20. uri »Stev. 72«. Red D. Premiera.

JESENICE

Telefon je dobila pošta Jesenice-Fužine te dni. Javna telefonska govorilnica je pa še vedno na hodniku, brez celice. Ker na ta način telefon ne bo nemoteno uporabljiv, bi bila potrebna še celica.

Čudno vreme je že 14 dni. Vsak dan se ponuja in po malem naletava sneg, zraven pa piha ostra burja, tako da pošteno zebe. Vse skupaj pa povzroča sušo in ceho plačuje delavstvo: ker primanjkuje vode je ves pretekli teden stal na Javorniku oddelek fine pločevine, ta teden pa bo stal oddelek cevarna. Ta dva oddelka potrebujeata za svoje obratovanje zelo mnogo vode in zaradi tega trpita. Delavstvo pa pri že itak pičlem zaslužku še tega ne dobi, ker ne more delati, čeprav bi hotelo.

Staro železo in devize. Tukajšnji tovarni manjka starega železa. Tega je sploh težko dobiti, zdaj pa tovarna ne dobi od Narodne banke na razpolago deviz in ne more niti že kupljenega železa dobiti oz. plačati. Posledica: na Javorniku delajo pet dni v tednu, na Savi v martinarni pa je počivanje od sobote do torka itd. F.

Merodajne činitelje pozivamo, da vendar napravijo v tem pogledu red.

Jožefov semenj prejšnje nedelje (19. t. m.) je bil dobro obiskan, vsaj kar se ljudi tiče. Do 4. ure popoldne je bilo na njem ljudi toliko, da si se komaj preril skozi. Toda kakor smo slišali od prodajalcev, je bil pa promet izredno slab in so ljudje le bolj ogledovali kakor kupovali. Najbolj so šle v promet še sledeče stvari: sadje, slaščice, razni nakitni drobiž, sadike, semena, vrtno orodje (lopate, vile in pod.), mlada drevesa, oljčne vejice in pod. Semenjak je pokazal, da je zavladala tako na Jesenicah kakor v vsem zaledju Jesenic huda kriza in zlasti pomanjkanje denarja ovira nakup tudi onim, ki bi kaj potrebovali. Tudi je končno delavstvo prišlo do spoznanja, da na sejmih ne prodajajo najboljšega blaga, zlasti ne manufakture in da je ta v specialnih trgovinah za te stvari veliko cenejša.

UZENICA

Izjava. V št. 58 »Delavske politike« od 25. jun. 1938 na 3. strani priobčene novice ni pisal g. Vincenc Uršnik. — Uredništvo.

CELJE

Novo imenovani župan g. dr. Voršič je prevzel posle odstopivšega župana g. Mihečiča. V nagovoru, ki ga je prečital, se je zahvalil odstopivšemu županu za zelo uspešno delo v procvit mesta Celja.

Pojasnili in informacije dobe naši sodrugi in zaupniki le v tajništvu v Del. zbornici. Obračajte se v vsakem slučaju samo na pravi naslov. O delu in bodočih nalogah bomo vedno pravočasno obveščali sodruge in naše somišljenike potom naših zaupnikov. Nikdar tako kakor danes sta potrebna red in disciplina v naših vrstah. Samo disciplinirani in enotni bomo kos danim nalogam. Ne nasedajte besedam in novicam, ki imajo samo namen begati naše enotne in strnjene vrste! Odprimo oči in delajmo z razumom pa ne bomo razočarani. Za zavedne in prave sodruge so merodajni sklepi forumov, ki smo jih izvolili in ki imajo nalogo voditi enotno politiko za dosego naših ciljev. Pokažimo, da smo dorasli nalogam, ki nas čakajo.

ŠT. VID NAD LJUBLJANO

Vandalstvo. Ko smo na poti z Ježice v Št. Vid pričvrščali z risalnimi žeblički na primerne prostore vabila za naš prosvetni večer, smo naslednjega dne opazili, da je nekdo vsa vabila potrgal. Ker ne vemo, ali je to dejanje narekovalo svojevrstno pojmovanje kulture ali pa želja, da bi nekdo prišel zastoj do risalnih žebličkov, pozivamo tistega, ki je vabila trgal, da se javi v našem društvenem lokalu, kjer mu bomo povedali svoje stališče do takšnih »kulturnih« akcij ali pa mu dali risalnih žebličkov, če jih res rabi, a nima denarja, da bi si jih kupil. Če se pa ne namerava javiti, mu pa tem potom sporočamo, da njemu in njemu enakim ne nameravamo vračati milo za drago. Isto kot na omenjeni poti se je pozneje izvršilo tudi v Št. Vidu samem. Nekateri fantje, ki so slepo orodje gotove skupine ljudi, so pred občinskim domom sredi belega dne potrgali dva naša velika lepaka, ki sta vabila na prosvetni večer. Grogorni radi tega barbarskega dejanja pozivamo vse tiste, ki imajo vpliv na tukajšnje nesocialistično mladino, da takšna ne-kulturna dejanja v bodoče preprečujejo. Kot smo že rekli, ne nameravamo vračati milo za drago, toda tudi izzivanja v bodoče ne bomo trpeli. Vzlic temu, da so naši zaslepljeni nasprotniki preprečevali, da bi ljudje ne zvedeli za našo prireditev, je bila v soboto zvečer dvorana pri g. Kratkemu nabito polna. Še nikdar ni bilo takšnega obiska kot v soboto in še nikdar ni članstvo tukajšnje »Vzajemnosti« s takšnim zanosom in uspehom izvajalo programa. Dvorana je donela od odobravanja in navdušenja zlasti po recitaciji pesmi T. Mačka »Mi nočemo umreti«, po petju pesmi »Tam kjer teče reka Zila«, po solospesu »Mornar« ter po mičnem valčku, ki so ga zaigrali tamburaši. Vse te točke so se morale ponavljati. Velik uspeh je imela tudi s. Vodetova, ki je predavala o dvojni morali. Njo so nagradili poslušalci mnogokrat z navdušenim ploskanjem. Drugi naš nastop v Št. Vidu bo koncem aprila, ko bomo igrali veseloigro »Zadrega nad zadrego«. V nedeljo 2. aprila zvečer pa bomo gostovali v Medvodah z izbranim programom.

MEDVODE

Ker je pri nas socialistično kulturno delovanje šele na začetku, bo prišla v nedeljo, dne 2. aprila gostovat k nam »Vzajemnost« iz Št. Vida. Gostovanje bo ob pol 8. uri zvečer v dvorani »Sokolskega doma«. Spored je zelo skrbno izbran ter pester, tako da bo prišel prav vsak na svoj račun. Po pozdravnem nagovoru bodo igrali tamburaši: »Delavski pozdrav«, »Skrjanček«, »Vesela plesalka«, »Bledi mesec«; pevski zbor bo zapel: »Venček na glavi«, »Tam, kjer teče reka Zila«, »Ko b'la Dravca ne b'la«, »Pleničice je prala«, »Če so fiste stazice«, »Venite ročice moje«, »Pred mojo kajžo«, »Je pa krajčič posvava« in »Delavski pozdrav«; recitacije: »Ta pa ni tista pesem...«, »Mi nočemo umreti«, »Klic žene človeštvu«; razen tega solospes »Mornarjeva usoda« in igra »Vlomilec«. Sodrugi in sodružice! Storite vse, da bo ta prvi korak k našemu kulturnemu prebujanju čim uspešnejši.

SMLEDNIK

Vse sodruge in sodružice opozarjamo na gostovanje »Vzajemnosti« iz Št. Vida v Medvodah, ki se bo vršilo v nedeljo 2. aprila ob pol osmih v »Sokolskem domu«. (Podrobnosti so navedene v dopisu iz Medvod.)

ŠKOFJA LOKA

Pridite tudi škofjeločani. V nedeljo 2. aprila ob pol osmih zvečer bo gostovala v bližnjih Medvodah »Vzajemnost« iz Št. Vida z zelo pestrim programom. Ker so prireditve takšne vrste na našem koncu zelo redke, pozivamo vse sodruge in sodružice, da se prireditve v čim večjem številu udeleže. (Podrobnosti so navedene v dopisu iz Medvod in Št. Vida.)

MEŽICA

Krajevna protituberkulozna liga za gornjo Mežiško dolino bo imela svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 2. aprila 1939 s pričetkom ob 10. uri dop. v šolski telovadnici v Mežici. Z občnim zborom bo združeno predavanje o tuberkulozi. Predaval bo dr. Simoniti iz Slovenjgradca. Vabljeni vsi!

Tiskovni sklad

Lesce: Na nabiralni poli št. 98 je nabral s. Podobnik Jos. din 70. — Maribor: Na občnem zboru Prv. del. kol. društva za dravsko banovino v nedeljo, dne 26. t. m. je s. Černek nabral din 132,25. Vsem darovalcem iskrena hvala. Posnemajte!

TEZNO PRI MARIBORU

Za pokopališče in proti. Tezno je priključeno občini Pobrežje, kjer se nahajajo tudi pokopališča. Sedaj pa so teženčani začeli z agitacijo za pokopališče na Teznu. Trdi se, da jih je večina za, manjšina pa proti. Za so vsi gostilničarji, ki vidijo kakšne koristi imajo od pogrebov pobrezki gostilničarji, nadalje bi imeli od tega korist vrtnarji in kamnoseki ter tudi ključavničarji, ki znajo izdelovati ograje in podobno. Na drugi strani pa bi pokopališče oviralo razvoj industrije in zazidavo Tezno. Neposredne koristi bi imeli občani od pokopališča samo tedaj, ako bi bila Tezno samostojna občina in pokopališče občinsko, ker bi to bogatilo občino in večalo njene dohodek. Sicer bi imela od tega koristi le skupna pobrezka občina.

KRANJ

Opozarjamo vse sodruge in sodružice na prireditev »Vzajemnosti« iz Št. Vida v Medvodah. (Podrobnosti so navedene v dopisu iz Medvod in Št. Vida.)

ČRNA

Smrt med delom. Dne 21. t. m. je v rovu Neuburger zadela kap 59. letnega rudarja Petriča Ferdinanda. Kot 21. letni mladenič je dobil delo v rudniku in je pridno ter pošteno vršil svojo težko delo že 38. leto. Med delavci kakor tudi med vaščani je bil splošno priljubljen, kar je dokazala udeležba pri pogrebu. Pokojnik je bil zvest in vztrajen član Zveze rudarjev Jugoslavije od leta 1913, kakor tudi član Konzumnega društva za Mežiško dolino. Skozi 25 let se je sodružno ramo ob rami boril z nami za košček kruha. Ni ga manjkalo na nobenem sestanku in nobeni delavski prireditvi. Bil je res pravi vzor svojim sodelavcem. Z njegovo smrtjo smo zgubili zvestega in značajnega sodruga, katerega bi si lahko marsikateri vzela za vzgled. Pokojnega bomo ohranili v trajnem spominu, ženi, simu in ostalim sorodnikom pa izrekamo naše iskreno sožalje!

Zahvala. Izrekamo najprisrčnejšo zahvalo podružnici Zveze rudarjev Jugoslavije in Konzumnemu društvu za Mežiško dolino za pogrebno podporo in venco, kakor tudi vsem, ki so spremili našega očeta na zadnji poti. — Zalujoča rodbina Petrič.

Zadnje vesti

General Miaja je prišel v Cartagena odkoder bo odšel v francoski Maroko.

General Prcahala, ki je bil član vlade v Podkarpatski Ukrajini je prispel preko Poliske v Francijo.

Samostojna narodna banka za Slovaško. O ustanovitvi narodne banke za Slovaško se vrše pogajanja med finančnim ministrom in nemškimi bančnimi direktorji.

Pogajanja med Madžari in Slovaki se bodo nadaljevala 30. marca.

Tuji v Franciji bodo v slučaju vojne zaposleni v vojni industriji.

Radi filma se kregajo. Ob priliki lanskoletnih prireditev »Slovenskih fantov« so napravili film, glede katerega je sedaj nastal spor v vrstah gospodov v Kopitarjevi ulici. Eni ga hvalijo, drugi ga grajajo, tretji pa se delajo norca iz obeh na ta način, da pošiljajo diametralno nasprotni si članke, eni v jutranjik, eni v večernik. Stvar izgleda tako kot pred leti, ko so v Nemčiji slavili Goethejevo leto, pa so humoristični pisatelji potegnili uredništvo nekega uglednega lista s člankom, v katerem so dokazovali, da je bil Goethe antisemit, v dokaz so citirali njegove verze, ki pa so bili prepisani iz Heineja.

Neodvisnost Slovaške. Zagreški katoliški tednik »Hrvatska Straža« jako lepo poveljuje in hvali boj za neodvisnost Slovaške, ki jo je

Odkar volijo kardinali novega papeža v konklavah, to je, v prostorih, ki so za časa volitev popolnoma ločeni od zunanjih političnih vplivov, države v zadnjem trenutku težko vplivajo na volitev. Se v onem stoletju je nekoč avstrijski cesar protestiral proti kandidatom za vatikanski prestol. Danes nima takega vpliva nobena država ter morejo posamezni diplomati vplivati na kardinala le posamezno. Sicer je pa kardinalom prepovedano, se vdati političnim zunanjim vplivom.

Zanimiva je v tem oziru sožalnica ob smrti papeža Pija XI., ki jo je izrekel diplomatski vatikanski zbor kardinalskemu kolegiju. Kakor poroča ameriški »Glas Naroda« z dne 18. februarja t. l., je nemški poslanik kot starosta vatikanskega diplomatskega zbora izrekel sožalnico ter rekel med drugim: »Živimo in delujemo v najodločilnejši uri zgodovine. Pomagamo pri ustvarjanju novega sveta, ki se hoče dvigniti na razvalinah minulih, ki v mno-

sedaj dosega od vodje Hitlerja. Katoliška »Narodna Svijest« v Dubrovniku pa pravi, da so bili mnogi oduševljeni, ko se je raznesla vest, da je postala Slovaška neodvisna država. Ko pa je bila proglašena Češka za nemški protektorat, so obenem javili iz Prage, da nemške čete korakajo v Slovaško enako kakor v Češko. Stvar je s tem dobila drugo sliko. Rekli so sicer, da so Slovaško zasedle nemške čete na željo slovaških vodij.

Diplomacija in konklave

gih ozirih nimajo več nikake pravice, da obstajajo. Želimo pa, da je ta rešitev mirna in pa-peštvo ima brez dvoma pri tem važno vlogo. Na svetem kolegiju je ta trenutek velika odgovornost pri izbiri vrednega naslednika Pija XI., v katerega se bo oziralo človeštvo kot v vodilno zvezdo, ki sveti sredi viharne bojazni za skupni cilj miru in napredka.

Starosta diplomatskega zbora poslanik dr. Karl Ludvik Diego von Bergen je izrekel to sožalnico sporazumno z vsemi poslaniki, tudi angleškim in francoskim, ki je politično inspirirana na bodoče volitve, kar ob takih prilikah ni običaj.

Kardinal Genaro Granito Pignatelli v svoji zahvali na politično snov sožalnice ni reagiral. Zbudila pa je sožalnica v diplomatskem zboru v Kviralu (pri italijanski vladi) prese-nečenje.

Sožalnica diplomatov je imela s tem namen duhovno vplivati na volitev papeža. Zbudila pa je v kardinalskem zboru obenem več vere in prepričanja, da totalitarne države,

žele sodelovati z njo ter reflektirajo na cerkveno pomoč. S svojimi besedami je pa tudi von Bergen hotel dokazati, da zaupa vatikanski cerkvi in ji priznava vpliv.

Delaški pravni svetovalec

Nevesta dveh (Trbovlje)

Vprašanje: Dve leti sem ljubil dekle in ji obljubil poroko. Pozneje sem zvedel, da je imela tudi z drugim ljubzen in ji je tudi ta obljubil zakon ter sta bila že celo na oklicih. Vsled tega sem ji jaz pisal, kako je mogla kaj takega napraviti. O tem pismu pa je zvedel njen drugi zaročenec in me je prišel vprašati, če sva se imela tudi midva rada. Ko sem mu to potrdil, je svojo zaroko razdril in sedaj zahteva zapuščenca nevesta, naj jo jaz poročim, češ da sem ji jo obljubil in mi grozi s tožbo. Ali ima res kakve pravice do mene?

Odgovor: Sporočite Vaši nevesti: »Obračati na dva oči. — to dobro ni, to zdravo ni.« Upajmo, da bo našla še tretjega.

Akordno delo (Celje)

Vprašanje: Sprejel sem od podjetnika akordno delo in sem podpisal tudi sklepno pismo in v tem smislu dokončal delo. Nato sem pričel enako delo, za katero smo se pred pričami ustmeno dogovorili. Ali lahko zahtevam primanjkljaj plačila in če se pri tem lahko sklicujem na sklepno pismo in pričo?

Odgovor: Ustmeni dogovor je ravno tako veljaven, kakor pismeni. Ako Vam je torej podjetnik plačal manj, kakor ste se dogovorili pred pričami in če poprej s pismenim dogovorom, lahko od podjetnika izterjate, kolikor Vam je plačal manj. Pred sodiščem je treba vsak dogovor dokazati, bodisi s pismenim dogovorom ali s pričami.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in dotl.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

RUŠE

Neprestane motnje v dobavi električnega toka. Pretekli teden so zopet nastale motnje v dobavi električnega toka, kar močno ovira obrat v tovarni za dušik. Falska elektrarna je preobremenjena, razen tega pa povzroča nizki vodostoj Drave, da ne more proizvajati niti tiste množine toka, ki bi ga pri normalnem vodostaju s svojimi generatorji zmogla. Sedaj se je pa zgodilo, da je menda v elektrarni TPD v Trbovljah eksplodiral kotel in je morala Fala priskočiti na pomoč obratu trboveljske premo-gokopne družbe, tako da je karbidna peč v Rušah morala sploh ugasniti. Ruška tovarna ima dovolj naročil, ker pa je obrat oviran vsled pomanjkanja električnega toka, jim more zadostiti le z zamudo. Prizadeti so pa pri tem tudi delavci, ker bi pri povečanem obratovanju tovarna najbrž lahko sprejela še nove moči. Tvoronica za dušik se že precej časa peča z mislijo, da bi si uredila pomožno električno centralo na Pohorju, kjer ima neke servitute pravice. Računajo, da bi se dalo zaleteti takozvani »Gladni studenci«. Pogonska sila te vode, s primernim padcem na turbino (Peltonovo kolo) bi lahko gnala generator, ki bi proizvajal okroglo 2000 kilovatov toka. Načrt so že študirali razni inženirji, pa se ne morejo do-cela zediniti v svojih izjavah. Nekateri pravijo, da je nevarno postavljati centralo na do-tičnem mestu, ker je pred 90 leti ob nekem hudem naližu voda hudournikov, ki so prihrumeli od vseh strani, povzročila baš tod naj-hujše razdejanje.

»Zdravniško stališče glede spolne vzgoje otroka od rojstva preko mladostne dobe« je bil naslov predavanja g. dr. V. Marina iz Maribora, v soboto, dne 24. t. m. v dvorani g. Črnka. Za ruške razmere je bil obisk zelo dober. Pogrešali pa smo točnost in obisk iz takozvanih »boljših krogov«. Upamo pa, da bo pri prihodnjem predavanju obisk še večji. Kako je v današnjih časih potreben tak poduk, se je pokazalo v polni meri. Saj skoraj ni bilo konca zahval g. predavatelju, kateri nam je na ta-ko lep način orisal življenje otroka od rojstva do polnoletnosti. Podobnih predavanj si želimo še več; naša edina skrb bodi, da pripravimo otrokom lepšo bodočnost, kakor je naša. Želi-mo si ljudske univerze ali kulturnega društva, kakor je bila »Vzajemnost« in ponovno apeliramo na merodajne činitelje: Vrnite nam »Vza-jemnost«, da gremo lahko vzporedno s časom, ne pa, da nas čas prehiteva in ostajamo nepo-nučeni. Zakaj naj bi vas, kjer je dana možnost kulturnih prireditev, zaostajala za mestom. — Skrb za mladino, je skrb za dobre državljane!

STUDENCI PRI MARIBORU

Delaško kulturno društvo »Vzajemnost« vprizori v soboto, dne 15. aprila s pričetkom ob 20. uri in v nedeljo, dne 16. aprila s pričetkom ob 16. uri v dvorani gostilne Špurenj Angela Cerkvenika tragedijo »Očiščenje«. Vabimo vse delavstvo, da se teli predstav v čim večjem številu udeležijo. — Odbor.

Ljudska univerza. Pretekli četrtek je predaval v prenapolnjeni dvorani g. dr. Marin o zdravniku in spolni vzgoji. S svojimi zanimivimi izjavami je pokazal nove poglede na prevažna vprašanja, ki so posebno aktualna v industrijskih krajih. Poslušalci so nagradili predavatelja s toplim aplavzom. — V četrtek, dne 30. marca ob 19. uri se vrši zadnje predavanje letošnje zimske sezone. Predaval bo g. dr. Vatovec o posamezniku in množici. Sle-dile bodo tudi najnovejši tedenske slike. — Po predavanju se bo vršil občni zbor Vstopnice k predavanju ni. Vabljeni vsi člani in prija-telji!

LJUTOMER

Veličastno slovo od pok. Čerčka. V soboto, dne 25. marca se je vršil v Ljutomeru pogreb tov. Čerčka, ki je minuli teden na tako tragičen način preminul v Mariboru. Na njegovi zadnji poti so ga sprejeli nepregledne množice prebivalstva iz Ljutomerja in okolice kakor tudi številni zastopniki raznih strokovnih in kulturnih organizacij, v katerih se je pokojni Čerček za časa svojega prekratkega življenja uspešno in plodonosno udeleževal. Na odprtem grobu sta se poslovila od pokojnika za-stopnik Zveze privatnih nameščencev Jugosla-vije s. Vidovič, katere dolgoletni član in pred-sednik Ljutomerske podružnice je bil pokojnik. Slava njegovemu spominu!

SV. PAVEL PRI PREBOLDU

Celjska »Vzajemnost« bo uprizorila v nede-ljo, dne 2. aprila ob 15. uri v dvorani »Zadruž-nega doma« v Sv. Pavlu dramo iz svetovne vojne v 4. dejanjih »A NJEGA NI...« Vabimo prijatelje dramatike, da vsi posetijo to lepo prireditev!

Ivan Kravos, Maribor
Aleksandrova cesta 13

priporočila: ročne torbice, aktovke, denarnice, nahrbtnike itd. kot zelo praktična

Velikonočna darila

Karo-čevlji

za pomlad in poletje

Bogata izbira - zmerne cene

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.

Književnost

Karel Novy: Tretji včev (Tretji rod). Z bliskovito naglico hite mimo nas zgodovinski prevrati, ki dajejo narodom in državam popolnoma novo življenje. Med najznačilnejšimi znaki teh prevratov je predvsem slepota mladih narodov, ki so prav za prav šele začeli kulturno živeti. Dali so se preslepiti po volkovih in ovčjih obleki, demagoških frazah prijateljstva, za katerim se je dejansko skrivalo večstoletno sovraštvo. Zato široki sloji teh narodov niso spregledali pravega lica svojih nahujskanih voditeljev, ko so vladjali s svobodo in bodočnostjo nekega ljudstva. Usodne zgodovinske napake pa so potegnile za seboj v nesrečo še druge, ki sedaj trpijo, dasi nedolžni, za grehe drugih. Ravno na dan proglašamo samostojnost Slovaške, dne 14. marca sem prečital najnovejši roman našega znanca in iskrenega prijatelja, češkega pisatelja Karla Novoga »Tretji rod«, v katerem pisatelj mojstrsko slika vrenje evropskih narodov v zadnjem usodnem letu, posebno obupno berbo Češkoslovaške republike za svobodo in neodvisnost. Karel Novy nam je že znan deloma po svojem literarnem obisku v lanskem januarju in odlomkih njegovega umetniškega ustvarjanja v »Ljubljanskem Zvonu«. Založba »Modra ptica« je napovedala za jesen prevod njegovega prejšnjega romana »Kfešin«. Želel bi pa, da bi dobili Slovenci čim preje tudi prevod najnovejšega Novyjevega dela »Tretji rod«, ki je nedavno izšel v založbi češke zadruga »Družestveni Prace«. S takim prevodom bi dobili v naši literaturi knjigo visoke kulturne vrednosti, v kateri bi našel vsak naš človek vse ono, kar ga je zadnje mesece najbolj vznemirjalo, skrbelo iz dneva v dan in ga sililo k premišljevanju razvoja domačih in svetovno-političnih dogodkov ter položaja našega naroda v tej medsebojni borbi totalitarnih in demokratičnih držav na življenje in smrt. Pisatelj Novy je izkazal pri tem še svojo posebno pozornost Slovincem, ko je izredno simpatično vpletel v ta svoj kulturno-politični roman tudi Slovence, ki se je vrnil iz španske republikanske armade ranjen in se najde s češkim študentom v francoski luki Marseillu, kjer razmotriva vsa evropska vprašanja v lanskem jeseni. Predvsem pa nam roman plastično in živo slika življenje na Slovaškem, kakor se je odražalo med Čehi in Slovaki v dneh prvotnega Češkoslovaške republike in končuje s tistimi temnimi dnevi, ko so morali Čehi po svojem 20. letnem plodnem in ustvarjajočem delu na Slovaškem bežati pred puškami Slovakov, katere so poprej s puškami reševali iz tisočletnega robstva Madžarov. Z globoko ljubeznijo in še globljo bolestjo je ovekovetil pisatelj ta poglavja, ko še ni slutil, da bo bratska Slovaška tako kmalu žrtev svoje sovražne zaslepljenosti. Novyjevega romana pa ni samo bogat misli, kulturnih in političnih razglabljanj, ki nam dajejo šele pravi vpogled v vso to tragedijo Čehov in Slovakov, temveč je ravnotako tudi poln poezije, umetnina, ki vabi čitatelja in draži, da jo je težko odložiti v pozni večerni uri. Novy ima krasen in bogat jezik, obvlada tehniko romana, mojster pa je v opisovanju narave. V romanu spoznamo slovaškega kmeta in njegov naraščaj in Čeha treh generacij. Če bo našel Novy med slovenskimi pisatelji mojstra, ki se bo znal živeti v duha tega dela in preliti krasoto njegovih stavkov in jezika v slovenščino, bo storil za nas veliko kulturno delo. — Dr. Avg. Reisman.

»Cankarjev glasnik«. Že svojčas smo poročali, da izhaja v Ameriki »Cankarjev glasnik«, mesečnik za leposlovje in pouk, ki ga urejuje Etnin Kristan. Vsebinske marčeve številke je zelo pestra in zanimiva, zlasti je poln uvodni članek »Kapitalistični evangelij na deželi«, dalje Etnin Kristan: »Maikova uzanka«, »O, da Versailles«, Ostala vsebina je ta-le: »Industrija krvavega zlata«, »Potujoče vseučilišče«, E. K.: »Obujeni spomini«, Jurij Rus: »Španski dnevniki«, žensko poglavje: »Mate-rinstvo«, E. K.: »Julkina znota« (nadaljevanje), E. K.: »Drečetovala pot« (nadaljevanje), »Za gospodinje« in nekaj poučnih kratkih vesti. Naročnina znaša letno za inozemstvo 4 dolarje in se naroča pri upravnistvu: »Cankarjev glasnik« 6411, St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Priporočamo, da si ga nabavijo zlasti knjižnice in društva.

513 milijonov dolarjev novih kreditov je do-ločila Amerika za zgraditev vojne mornarice. Roosevelt namerava v to svrhu zahtevati še 90 milijonov dolarjev.

MALI OGLASI

Nasi čitatelji kupi-
lejo najcenejše pri
naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Rago
Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galante-
rija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja
izbira in najboljši nakup.

„FOX“ terpentin-krema
je nenadkriljiva

Vazelin in pravi gumitrans Vas varuje v snegu
dežju in blatu najbolje pred prehladom.

Priporočila se
SPECERIJSKA TRGOVINA
Delavski dom t. l. t. l. t. l.
Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18, se priporoča cenl. občinstvu
za izdelavo oblek za gospode in dame po naj-
nižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

Kdor hoče dobro kavo piti

„KAVALIRJU“
itl. »Kavalir« specialna trgovina za
kavo, čaj in čokoladne specialitete.

ZIDAJTE POCENI!
Nosilce, betonsko železo, ograje, cevi, vsako-
vrstno okovje dobite zelo poceni, rabljeno ali
vendar zelo dobro ohranjeno pri trdki
Justin Gustinčič, Maribor,
Tattenbachova ul. 14 in Ptujsko Tržaška cesta.